

Miten kestävä kehitys liittyy hengellisyyteen?

Ulf Särs, Kirkon Ulkomaanavun kouluttaja

Alustus Setan Malkus-ryhmän Helsinki Pride -viikon tilaisuudessa
25.6.2008 klo 19.00-21.30 Kallion seurakuntasalissa

1. Mitä kestävä kehitys on?

Käsite kestävä kehitys tuli käyttöön Gro Harlem Brundtlandin johtaman YK:n ympäristön ja kehityksen maailmankomission vuonna 1987 julkaisemassa raportissa Our Common Future (Yhteinen tulevaisuutemme). Siinä määritellään kestävä kehitys kehitykseksi, "joka tyydyttää nykyhetken väestön tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa".

On tapana puhua siitä, että kestävä kehitys tulee olla taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä. Kestävä kehitys edellyttää kuitenkin myös on, että elämä ylipäätään saa jatkua, eikä sitä tuhoa esimerkiksi ydinaseella. Siksi kestävä kehitys pitää mielestäni olla myös rauhanomaista.

Kestävä kehitys tavoitteet ovat tietysti tärkeitä myös kehitysyhteistyölle. Käytän Kirkon Ulkomaanavun työtä esimerkkinä siitä, mitä kestävä kehitys merkitsee käytännön kehitysyhteistyössä.

1.1. Taloudellisesti kestävä kehitys

Monet ovat kyseenalaistaneet koko kestävä kehitys käsitteen, koska he katsovat, että sen tarkoituksena on oikeuttaa jatkuva taloudellinen kasvu. Kestävä kehitys on mahdottomuus, jos kehityksellä tarkoitetaan länsimaista jatkuvalla kasvulle perustuvaa kehitystä.

Maapallon väestön rikkain viidennes käyttää jo nyt yli sata kertaa enemmän maapallon varoja kuin köyhien viidennes. Ja maapallon resurssit ovat rajatut. Jos halutaan kestävä kehitys, rikkaimman viidenneksen käyttämiä varoja ei kerta kaikkiaan voi enää kasvattaa. Kuitenkin nykyään sekä talous että politiikka rakentuvat jatkuvalla kasvulla. Toisaalta köyhissä maissa tietysti tarvitaan talouskasvua ja ennen kaikkea maatalouden tuotannon kasvattamista.

Taloudellisesti kestävä kehitys edellyttää, että luonnonvarojen ja energian käyttöä tehostetaan, ja on hyvä, että sitä varten kehitetään uutta teknologiaa. Kuitenkin taloudellisesti kestävä kehitys tärkeimpänä edellytyksenä on, että rikkaat vähentävät kulutustaan. Se vaatii muun muassa energiansäästöä ja yksinkertaisempia elämäntapoja.

Kestävä talouden on vastattava ihmisten tarpeisiin eikä osakkeenomistajien voitontavoitteluun. Tämän päivän talouden vetovoimana on kasinopeliin verrattava virtuaalitalous. Aikamme suurimpia haasteita on saada aikaan politiikka, joka muuttaisi taloutta takaisin ihmisten tarpeisiin hyödykkeitä ja palveluita tuottavaksi reaalityaloudeksi. On päästävä eroon sellaisista rahatalouden käytännöistä, jotka

mahdollistavat keinottelun kokonaisilla kansantalouksilla. Siihen pyrkii muun muassa Attac ns. Tobinin veron eli valuutanvaihtoveron avulla.

Kirkon Ulkomaanavun työssä pyritään hyvin konkreettisesti taloudellisesti kestävään kehitykseen tarjoamalla köyhille keinoja elättää itseään. Erityisesti pyritään tehostamaan köyhien pienviljelijöiden tuotantoa. Koulutuksen ja pienlainojen avulla tuetaan köyhien yrittäjyyttä ja autetaan heitä markkinoimaan tuotteitaan.

1.2. Ekologisesti kestävä kehitys

Ekologisesti kestävä kehitys edellyttää muun muassa, että pyritään ehkäisemään ilmastonmuutosta ja suojaamaan luonnon monimuotoisuutta. Uusiutuvia luonnonvaroja on käytettävä vaarantamatta niiden uusiutumiskykyä ja uusiutumattomia luonnonvaroja on käytettävä nykyistä radikaalisti säästävämmin. Öljyn hinnan nousu on ekologisesti kestävä kehityksen kannalta myönteinen ilmiö.

Kirkon Ulkomaanapu on viime vuosina kiinnittänyt erityistä huomiota ekologisesti kestävään kehitykseen. Ilmastonmuutoksen haitat koskevat ennen kaikkea köyhimpiä. He elävät uhanalaisilla raja-alueilla, matalilla rannikoilla ja aavikoitumisen reunoilla. Jo nyt El Niño -ilmiön säänmuutokset aiheuttavat monissa köyhissä maissa sekä tulvia että kuivuutta, joskus samanaikaisesti eri puolilla samaa maata.

Kirkon Ulkomaanapu vastaa tähän haasteeseen antamalla hätäapua luonnonkatastrofien uhreille ja lisäämällä katastrofivalmiutta. Ilmastomuutoksen estämiseksi istutetaan puuntaimia ja opetetaan ihmisiä rakentamaan polttopuita säästäviä liesiä.

Kuitenkin ilmastomuutoksen ratkaisut koskevat ennen kaikkea meitä, omaa kulutustamme. Meidän on muun muassa vähennettävä autoilua ja lentämistä. Ehkä jonakin päivänä Suomessa rakennettuja luksusristeilijöitä otetaan hyötykäyttöön esimerkiksi Atlantin liikenteeseen, kun lentoja radikaalisti vähennetään.

1.3. Sosiaalisesti kestävä eli yhteiskunnallisesti oikeudenmukaista kehitystä

Niin sanotun globalisaation eli globaalin ”vapaakaupan” ansiosta talouskasvu on nyt nopeampaa kuin koskaan. Maailma on rikkaampi kuin koskaan. Kuitenkin kuilu rikkaiden ja köyhien välillä kasvaa sekä maiden sisällä että niiden välillä. Talouskasvusta huolimatta noin miljardi ihmistä elää absoluuttisessa köyhyydessä eli alle dollarilla päivässä, 850 miljoonaa näkee nälkää, miljardi ihmistä on ilman puhdasta vettä.

Tosiasia on, että globaali vapaakauppa ei pysty takaamaan oikeudenmukaisuutta. On hyvä, että on alettu korostaa yritysten yhteiskuntavastuuta, vastuuta työntekijöistään ja ympäristöstä. Tämä ei kuitenkaan riitä. Tarvitaan ehdottomasti myös kaupan ja yritysten toiminnan sääntelyä, sekä kansallista että kansainvälistä. Globaalin kaupan rinnalle tarvitaan globaalia sosiaalipolitiikkaa, ympäristöpolitiikkaa ja palkkapolitiikkaa.

Sosiaalisesti kestävä kehitys edellyttää myös, että vahvistetaan globaalia kansalaisyhteiskuntaa, ay-liikettä, ympäristöliikettä, solidaarisuusliikettä. Hyvänä

esimerkkinä tästä on Maailman sosiaalifoorumi, joka on koonnut yhteen toistasataa tuhatta aktivistia tuhansista kansalaisliikkeistä.

Sosiaalisesti kestävä kehitys edellyttää kaikkien ihmisoikeuksien toteuttamista. Siihen kuuluu myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien turvaaminen. Viime vuonna Nairobissa pidetyn Maailman sosiaalifoorumin ehkä tärkeimpänä paikallisena saavutuksena pidettiin, että maan homot ja lesbot saattoivat ensimmäistä kertaa esiintyä julkisesti ulkomaalaisten vierailijoiden turvin.

Kirkon Ulkomaanavun toiminnassa sosiaalisesti kestävä kehitys on keskeistä. Ohjelmiiimme kuuluu aina paikallisten yhteisöjen vahvistaminen. Projektien lähtökohdaksi on, että yhteisöt itse määrittelevät tarpeitaan ja kantavat niistä vastuuta. Siksi järjestetään kyläkokouksia ja perustetaan kehittämiskomiteoita. Koulutuksen ja valistuksen avulla vahvistetaan yksilöiden elämänhallintaa, täysivaltaistumista ja osallistumismahdollisuuksia. Erityisesti vahvistetaan naisten asemaa ja nykyisen pääteemamme puitteissa ns. näkymättömien, esimerkiksi paperittomien ja kastittomien oikeuksia.

1.4. Rauhanomaista kehitystä

Ydinaseuhka on yhä todellinen, vaikka siitä ei nykyään puhuta. Yhdysvalloilla ja Venäjällä on edelleen noin 26 000 ydinasetta. Maiden doktriinit on uudistettu siten, että ydinasetta voidaan käyttää myös ennakoivana iskuna. Tämä on huomattavasti madaltanut ydinaseen käyttämisen kynnyksiä. Rajoitussopimuksista huolimatta ydinaseet myös leviävät. Nykyään puhutaan paljon Pohjois-Korean ja Iranin uhista, koska ne kuuluvat Yhdysvaltojen nimeämiin pahuuden valtioihin. Sen sijaan ei puhuta niin paljon siitä, että hyvin epävakaa Pakistan ja Intia ovat hankkineet ydinaseita. Miksi ydinaseiden uhkasta ei enää puhuta? Miksi rauhanliike on heikentynyt?

Myös ydinvoima lisää ydinsodan ja ydinkatastrofin uhkaa. Ydinjätteitä voidaan käyttää aseiden tekemiseen. Ydinvoimalaitokset ovat alttiita sabotaaseille ja onnettomuuksille. Ydinjätteitä ei voi turvallisesti säilyttää. Ydinvoima nimenomaan uhkaa tulevien sukupolvien elämää. Siksi se ei ole kestävä energiamuoto.

Kirkon Ulkomaanavun työssä myös rauhantyö on keskeistä. Edistämme uskontojen välistä yhteistyötä konfliktien ehkäisemiseksi ja niiden rauhanomaiseksi ratkaisemiseksi sekä sovinnon rakentamiseksi konfliktien jälkeen.

2. Mitä hengellisyys on?

Suomen kieli on sikäli poikkeavaa, että siinä tehdään ero henkisyyden ja hengellisyyden välillä. En pidä tätä eroa merkittävänä. Henkisyys tarkoittaa yleensä henkeä koskevaa asennetta, pohdiskelua ja toimintaa, kulttuuria, taidetta, psykologiaa. Hengellisyys taas liitetään ihmisen uskoon yliluonnolliseen ja uskonnolliseen ajatteluun. Hengellisyyden paino on henkilökohtaisessa kokemuksessa, hengellisyys on osa ihmisen maailmankatsomusta, ja se vaikuttaa syvästi tavalla ihmisen henkiseen hyvinvointiin. Samaa voi kyllä sanoa myös henkisyydestä.

Hengellisyttä on vaikea kuvailla kaikenkattavasti, sillä se tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Yleensä hengellisyyteen kuitenkin liitetään joitakin yhteisiä tekijöitä. Hengellisyys liittyy elämän tarkoitukseen, haluun jäsentää maailma. Hengellisyys liittyy arvoihin, normeihin ja etiikkaan. Hengellisyydessä arvostetaan itsen ulkopuolelle ulottuvaa transsendenttia elämää. Hengellisyydessä koetaan läheistä yhteyttä itseen, muihin ihmisiin, luontoon ja yliluonnolliseen. Mystiikassa, joka esiintyy kaikissa uskonnoissa, puhutaan jopa ykseydestä. Hengellisyyteen liittyy myös elämänmuutosta, tapahtumien ja kokemusten pohdiskelu, omakuvan uudelleen muodostaminen.

Hengellisyyteen liittyvät tietysti perinteiset uskonnot, sekä vanhat luonnonuskonnot että suuret maailmanuskonnot, muun muassa kristinusko. Nykyään niiden rinnalle on länsimaissa vahvistunut uudenmuotoinen hengellisyys, johon liittyvät spiritismi, teosofia, antroposofia, henkiparannukset, erilaiset terapiat, astrologia, shamanismi tai noitauskko. Tästä käytetään usein yleisnimikettä New Age.

3. Miten kestävä kehitys liittyy hengellisyyteen?

3.1. New Age ja muut uskonnot

New Age -hengellisyydessä on paljon sellaista, joka ei edistä kestävä kehitystä. On itsekästä itsensä toteuttamista. Kosmisten voimien avulla etsitään onnea ja menestystä omaan elämään. New Age -liikkeisiin liittyy usein auktoritaarisuutta ja sokeaa uskoa guruihin. Siksi New Agen piiristä löytyy paljon uskontojen uhreja.

Mutta New Agella on myös ekologinen siipensä, joka on vahva protesti modernin ajattelun rationalismia, materialismia, edistysuskoa, erikoistumista ja patriarkaalisuutta vastaan. Korostetaan hengellisyttä rationalistisen järkiuskon ja materialismin vastapainoksi, ekologiaa elämää uhkaavan edistysuskon vastapainoksi, holismia todellisuutta pirstovan erikoistumisen vastapainoksi sekä feminismiä patriarkaalisuuden vastapainoksi.

New Age -hengellisyyden ekologisen ajattelun ilmiöihin kuuluu usko Gaiaan, kreikkalaiseen Maajumalaan, Äiti Maahan. Sen taustalla on tieteellinen Gaia-hypoteesi, jonka mukaan maapallo on itsenäinen eliöiden, ilmakehän, valtameren ja maaperän muodostama organismi. Se toimii viisaasti, kun se esimerkiksi pyrkii suojautumaan vahinkoa tuottavilta tekijöiltä: tulvat ja kasvavat sateet jäähdyttävät maata, pilvisuus suojaa UV-säteiltä, jne.

Gaia-hypoteesi on tieteessä kiistanalainen, mutta se puhuttelee ihmisiä luonnonsuojelun, ekologian ja taiteiden alueella. Ajatellaan, että kun tajuumme oman ekologisen suhteemme Äiti Maahan, meissä syntyy tarve vahvistaa luontoyhteyttämme ja elää luontoystävällisemmin.

New Age -hengellisyydessä vedotaan usein ihmiskunnan vanhoihin henkisiin traditioihin, kuten taolaisuuteen ja zen-buddhalaisuuteen, vanhoihin luonnonuskontoihin, romantiikkaan tai vaikkapa Franciscus Assisilaisen ajatteluun.

Usein viitataan esimerkiksi Australian aboriginaaleihin, jotka samastuvat heimonsa kotipaikkaan. Juomalähteet, mäet, kalliot ovat heidän alttareitaan. Toinen suosittu

esimerkki on pohjoisamerikkalaisten intiaanikansojen usko. Nämä pitivät kaikkia elämänmuotoja sukulaisinaan – kasveja, puita, lintuja ja eläimiä. Eräs intiaanipäällikkö on kauniisti kuvannut heidän asennettaan: ”Kun kuljimme tasangoilla ja niityillä, kunnioitimme ruohoa, joka palveli meitä mattona. Kansamme opetti lapsilleen: Olkoon jokainen askeleesi kuin rukous.”

Länsimaalaiset ovat usein unohtaneet tämän yhteyden luontoon. Monet etsivät sitä New Age -hengellisyydestä uusin keinoin.

Minulla on itselläni pari mielenkiintoista kokemusta uskontojen roolista kestävän kehityksen etsinnässä. Kymmenen vuotta sitten Hanasaarella pidettiin kansainvälinen ruohonjuuriliikkeiden solidaarisuuskonferenssi, johon saapui toistasataa aktivistia ympäri maailmaa. Intiasta paikalla oli hindulainen kerjäläismunkki, joka oli auttanut köyhiä kastittomia järjestäytymään. Thaimaalainen buddhalaismunkki Sulak Shivaraksa järjesti meditaatioita, joihin minäkin osallistuin. Konferenssin päätöstapahtumassa kaikki kutsuttiin mukaan latalalaisamerikkalaisen intiaanishamaanin vetämään rituaalin, jossa käytettiin maata, vettä, kiviä.

Oikeastaan vain kristittyjen uskonnollisuus ei näkynyt Hanasaaren konferenssissa. Itse asiassa kerran syntyi jopa pieni sanakahakka, kun länsimaiset aktivistit pilkkasivat muiden osanottajien hengellisyyttä.

Vuonna 1992 Helsingissä järjestettiin kansainvälinen seminaari, jonka teemana oli uskonto ja rauha. Seminaarissa kävi selvästi ilmi, miten kaikissa uskonnoissa on samanlainen kaksijakoisuus. Niiden ytimenä on rauhan sanoma, mutta käytännössä niitä kaikkia käytetään myös sodan ja väkivallan välineenä.

Islamia pidetään usein sotilaallisena uskontona. Sen edustajat seminaarissa kuitenkin korostivat, että islam on nimeä myöten rauhan uskonto. He tulkitsivat myös jihadin, pyhän sodan, käsitettä hengelliseksi. Buddhalaisuutta taas pidetään rauhanomaisena uskontona. Tähänkin tilaisuuteen osallistunut buddhalaismunkki Shivaraksa, joka oli istunut vankilassa väkivallattomasta vastarinnasta sotilasjuntaa vastaan, korosti kuitenkin, että myös sotilasjunta edusti buddhalaisuutta.

3.2. Kristinuskko

Kristinuskostakin löytyy paljon ilmenemismuotoja, joilla ei ole juurikaan liittymäkohtia kestävään kehitykseen. On keskitytty tuonpuoleiseen, kuoleman jälkeiseen elämään ja ihmisen sisäiseen elämään. Tämä on kuitenkin kaukana raamatullisesta uskosta

Rauha

Rauha on hyvin keskeinen käsite Raamatussa ja kristinuskossa. Eikä Raamatussa erotella sisäistä ja ulkoista rauhaa. Raamatun keskeisin rauhankäsite shalom on hyvin laaja-alainen. Se koskee rauhaa Jumalan, lähimmäisten ja luomakunnan kanssa. Raamattu on rauhantoivotuksia täynnä. Se heijastuu myös omiin jumalanpalveluksiimme, joissa on rauhantoivotus, joskus kädenpuristuksin tai halauksin kuten Sateenkaarimessussa. Herran siunauksessakin lausutaan: ”...ja antakoon teille rauhan”.

Kymmeneen käskyyn kuuluu: Älä tapa. Raamatusta löytyy ihania tulevaisuuden rauhanvisioita, joissa miekat taotaan auroiksi. Jeesus itse kieltää opetuslapsiaan tarttumasta miekkaan ja kehottaa meitä kääntämään toisen posken, kun meitä lyödään. Itselleni Jeesuksen oma esimerkki on tärkein. Hänestä sanotaan, että hän ei käyttänyt taivaan sotajoukkoja hyväkseen, vaan vastusti pahaa hyvällä ja kuoli sen tähden ristillä.

Monille kristityille väkivallattomuus onkin keskeinen osa uskoa. Niin sanotut rauhankirkot, kuten tshekkiläinen veljeskirkko, adventistit ja kveekarit, kieltäytyvät kaikesta väkivallasta. Myös monet metodistit, baptistit ja yksittäiset luterilaisetkin ovat aseistakieltäytyjiä. Valtakirkot sen sijaan ovat yleensä hyväksyneet väkivallan käytön pahemman pahan estämiseksi.

Minusta itsestänikään ei ole koskaan tullut radikaalipasifistia. Pidän väkivallattomuutta kristillisenä ihanteena ja tavoitteena, mutta ajattelen, että joskus voi olla pakko käyttää väkivaltaa. Mielestäni radikaalipasifistien ja muiden välillä olisi syytä löytää sopu ja päästä vastakkainasettelusta, koska yhdessä voimme tehdä paljon väkivallattomien ratkaisujen edistämiseksi ja väkivallan vähentämiseksi.

Valtakirkkojen kantaa on perusteltu niin sanotun oikeutetun sodan ajatuksella. Sen tarkoituksena on nimenomaan luoda sotaa rajoittavia sääntöjä. Niihin kuuluu muun muassa, että sodassa käytetyt keinot eivät saa aiheuttaa enempää pahaa kuin tavoiteltu tulos ja että siviilejä ei saa tapaa. Oikeutetun sodan opin perusteella useimpia nykyajan sotia ei hyväksyttäisi, ei ainakaan ydinsotaa.

Vuonna 1983 Upsalassa pidettiin ns. Elämä ja rauha -kokous. Siihen osallistui yli kaksisataa eri kirkkokuntien johtajaa ympäri maailmaa. Melkein yksimielisesti haluttiin kieltää, ei vain ydinaseiden käyttö, vaan myös niiden hallussapito ja niillä pelottelu. Vaadittiin ydinasekieltoa. Useimmat perustelivat tätä kieltoa nimenomaan oikeutetun sodan periaatteilla.

Oikeudenmukaisuus

Raamatun ja erityisesti Vanhan testamentin profeettojen mukaan Jumala on keskeisesti oikeamielinen Jumala, oikeuden Jumala. ”Oikeus virratkoon kuin vesi ja vanhurskaus kuin ehtymätön puro”, sanoo profeetta Amos. Jumala kehottaa myös ihmisiä olemaan oikeudenmukaisia: ”Opetelkaa tekemään hyvää, tavoitelkaa oikeudenmukaisuutta, puolustakaa sorrettua, hankkikaa orvolle oikeus, ajakaa lesken asiaa.” (2 Moos. 22).

Profeetat arvostelevat usein jumalanpalveluksia ja hurskaita tekoja, kuten paastoa, jossa lähimmäinen unohdetaan: ”Toisenlaista paastoa minä odotan: että murrat leipää nälkäiselle, avaat kotisi kodittomalle, vaatetat alastoman, kun näet hänet.” (Jes. 58). Uudessa testamentissa tämä koskee myös ehtoollisen viettoa: ”Teidän kokoontumisenne eivät ole oikeaa Herran aterian viettämistä, koska jokainen syö omia ruokiaan, niin että toinen on nälissään ja toinen juovuksissa.” (1 Kor. 11).

Jeesuksen julistus Jumalan valtakunnasta on varsinaista arvojen vallankumousta: ”Autuaita olette te köyhät, sillä teidän on Jumalan valtakunta. Autuaita te, jotka nyt olette nälissänne: teidät ravitaan. Mutta te rikkaat – voi teitä! Te olette jo onnenne saaneet. Voi teitä, jotka nyt olette kylläiset! Te näette vielä nälkää.”(Luuk. 6).

”Totisesti: rikkaan on vaikea päästä taivasten valtakuntaan. (Matt 19:23). Rikkauden arvostelu on Uudessa testamentissa paljon keskeisempää kuin seksuaalisuuteen liittyvien syntien arvostelu.

Kirkot ovat pitkään puhuneet kansainvälisen oikeudenmukaisuuden välttämättömyydestä. Ajankohtainen esimerkki siitä on AGAPE-dokumentti (*Alternative Globalization Addressing People and Earth*), joka sisältyy Kirkkojen maailmanneuvoston vuoden 2006 Porto Allegren yleiskokouksen taustapapereihin. Dokumentti perustuu 24 maassa toteutettuun tutkimusprojektiin.

AGAPE-dokumentissa todetaan, että köyhyys edelleen on maailmanlaajuisia todellisuutta. Mutta siinä korostetaan myös, että rikkaus on köyhyyden toinen puoli ja yhtä suuri ongelma – jos ja niin kauan kuin rikkautta ei jaeta kaikkien kesken. Kohtuuton rikkaus on köyhyyden tärkeimpiä syitä. Pyrkimys jatkuvaan talouskasvuun ei hyödytä köyhää ja rikasta yhtä lailla. Se ei lopeta köyhyyttä, vaan usein kärjistää sitä. Kun keskitytään köyhyyteen, huomio kääntyy pois rikkaista. Heitä pidetään korkeintaan köyhyyden ratkaisemisen resursseina eikä osana ongelmaa.

Kun puhutaan kohtuuttomasta rikkaudesta, mielestäni ei pidä ajatella vain suuryritysten johtajia ja omistajia tai muita miljonäärejä; he eivät loppujen lopuksi pysty kuluttamaan kovin paljon. Suurin ongelma on keskiluokan liian suuri kulutus. Talouskasvu perustuu kulutuksen lisääntymiseen riippumatta siitä, puhutaanko kännyköistä, autoista, moottoriteistä, turistilennoista tai lastemme keskimäärin 500 lelusta. Kuka meistä ei kuluta liikaa maapallon resursseja?

AGAPE-dokumentissa kaivataan asennemuutosta ahneuden kulttuurista anteliaisuuden arvoihin. Kirkkoja kehoitetaan siirtymään uusliberalismin kriittistä konkreettiseen toimintaan oikeudenmukaisen globalisaation hyväksi. Ja seurakuntia haastetaan muodostamaan yksinkertaisen, solidaarisen ja ekologisesti kestävä elämäntavan yhteisöjä.

Oikeudenmukaisuus edellyttää myös kaikkien ihmisten tasa-arvon toteuttamista. Jeesus käsitteli aikansa syrjittyjä, lapsia, naisia ja spitaalisia, tasavertaisina. Galatalaiskirjeestä löytyvät vanhat tutut sanat: Ei ole tässä juutalaista eikä kreikkalaista, ei ole orjaa eikä vapaata, ei ole miestä eikä naista, sillä kaikki te olette yhtä Kristuksessa. Tämä tarkoittaa myös: ei ole heteroa eikä homoa.

Jumalan tahtoma tasa-arvo on vähitellen toteutunut, orjuus on kielletty, naisten asema on parantunut ja demokratia on antanut kaikille vaikuttamismahdollisuuksia. Tämä kehitys ei kuitenkaan ole ollut kirkon aikaansaama, vaan se on ensin toteutunut yhteiskunnassa, ja kirkko on seurannut jälkijunassa. Valitettavasti tämä on edelleen totta homojen ja lesbojen oikeuksien suhteen.

Ekologisuus

Kirkot ovat heränneet ekologiseen vastuuseen myöhään eivätkä ole siinäkään olleet edelläkävijöinä. Kirkkojen maailmanneuvoston yleiskokous Vancouverissa 1983 kutsui kuitenkin kirkkoja ”oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden” prosessiin, joka huipentui isoon maailmankokoukseen Soulissa 1990. Suomen kirkoissa tähän prosessiin suhtauduttiin aika varauksellisesti. Katsottiin sen edustavan New Age -ajattelua.

Kuitenkin kirkon yhteiskunnallisen työn keskus julkaisi vuonna 1992 erinomaisen kirjasen nimeltään *Ekologinen elämäntapa, kristillisen uskon haaste ympäristövastuuseen*. Sen jälkeen kirkko on perustanut ympäristödiplomin ja ihan äsken julkaissut oman ilmasto-ohjelmansa.

Ekologinen elämäntapa -kirjasessa kirkkoa ja kristittyjä kutsutaan itsetutkiskeluun, synnintunnustukseen ja parannukseen. Todetaan, että kristinuskossa on liian pitkään ollut ihmiskeskeinen näkökulma luontoon. Luonnolle ei ole annettu arvoa itsessään, vaan sen on katsottu olevan vain ihmisen hyödyntämistä varten. On korostettu luomiskertomuksessa ihmiselle annettua tehtävää hallita ja vallita kaikkea, joka maan päällä elää ja liikkuu. On unohdettu, että ihminen asetettiin myös viljelemään ja varjelemaan luomakuntaa. Kirkko ja kristityt ovat mukautuneet kulutusyhteiskuntaan ja jatkuvan taloudellisen kasvun ihailuun. Luomakuntaa tuhoavien voimien on annettu temmeltää vapaasti.

Kirjasessa korostetaan, että maailma on Jumalan luoma. Jumala on läsnä luomakunnassaan, ja luomakunta on pyhä, sillä on itseisarvo, jota on kunnioitettava. Jumala myös ylläpitää luomakuntaa ja taistelee tuhovoimia vastaan elämän puolesta. Siitä hyvinä esimerkkeinä ovat Vanhan testamentin säännökset joka seitsemäntenä vuotena vietettävästä sapattivuodesta, jolloin maan ja eläinten piti antaa levätä (5. Moos. 15), sekä joka viidentenäkympmentenä vuotena vietettävästä riemuvuodesta, jolloin orjat piti vapauttaa ja velat antaa anteeksi (3. Moos. 25). On epävarmaa, missä määrin näitä säännöksiä toteutettiin, mutta ne kertovat ekologisen ja sosiaalisen vastuun tärkeydestä ja yhteenkuuluvuudesta Raamatussa.

Ekologinen elämäntapa -kirjasessa korostetaan, että kaikki luodut, myös ihmiset, kuuluvat yhteen, ovat toisistaan riippuvaisia ja elävät vuorovaikutuksessa ja yhteydessä keskenään. Raamattu opettaa, että ihminen luotiin maasta. Tämä toistuu hautajaissanoissakin: ”Maasta olemme tulleet ja maaksi sinun on jälleen tuleva.” Ihminen on kiinteä osa luomakuntaa.

Luomakunta on hätkähdyttävällä tavalla läsnä myös sakramenteissa. Kaste on toimitettava ”puhtaalla, saastuttamattomalla vedellä”. Samalla kun se kytkee lapsen Jumalan liittoon, se vahvistaa ihmisen sitoutumista luonnon varjelemiseen. Myös ehtoollisen leipä ja viini ovat maan tuotteita, auringon kypsyttämää viljaa ja rypäleitä. Uskon ydin on riippuvainen maaperästä, auringosta, vedestä ja ilmasta. Siten myös ympäristökriisi on läsnä sakramenteissa

Ekologinen elämäntapa -kirjasessa korostetaan myös ihmisen erityisvastuuta toimia Jumalan taloudenhoitajana. Ihmisen tehtävänä on yhdessä Jumalan kanssa puolustaa elämää sitä uhkaavia tuhovoimia vastaan. Siitä löytyy Roomalaiskirjeestä puhutteleva teksti: Koko luomakunta yhä huokaa ja vaikeroi synnyintuskissa. Luomakunta odottaa hartaasti Jumalan lasten ilmestymistä.

Raamatusta löytyy myös syvä tietoisuus siitä, että ihminen voi toiminnallaan tuhota luomakunnan. Vedenpaisumuksen katsotaan olevan ihmisen syytä. Sateenkaareen taas sisältyy lupaus siitä, että Jumala ei hylkää ihmistä eikä luomakuntaansa. Hän lupaa uuden taivaan ja uuden maan. Ihmisen tehtävänä on toimia järkensä ja

omantuntonsa mukaan luomakunnan säilyttämiseksi tuhovoimia vastaan, mutta luomakunnan lopullisen kohtalon saamme jättää Jumalan haltuun.

Kirjaseen on koottu paljon konkreettisia ohjeita siitä, miten yksittäiset kristityt, seurakunnat, kirkko, seurakunta ja poliittiset päätöksentekijät voivat kantaa vastuutaan ympäristöstä. Yksittäisiä kristittyjä kutsutaan nöyryyteen, huolenpitoon, kohtuullisuuteen ja yksinkertaisuuteen. Haastavana esimerkkinä on Jeesuksen pyhä huolettomuus: Älkää huolehtiko hengestänne tai vaatetuksestanne, vaan katsokaa taivaan lintuja ja kedon kukkia. Etsikää ennen kaikkea Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskasta tahtoaan.

Se on minusta hyvä vastaus kysymykseen, miten kestävä kehitys liittyy hengellisyyteen.